

رشد جمعیت، استفاده سوء از طبیعت و نابرابری ثروت، عامل اساسی فقر در جهان

محمد اسحاق فیاض

Mif_1967@yahoo.com

در حالیکه پایین آمدن نرخ سهام و ورشکسته شدن تعداد زیادی از شرکت اکنون به یک معضل جهانی تبدیل گردیده است، دومین بحرانی که از دوسال گذشته شروع شده بود بار دیگر شدت بیشتری به خود گرفته است.

سازمان خیره آکسفام در گزارشی با اشاره به بحران در اقتصاد جهانی، هشدار داده که تغییرات آب و هوا و نیز عدم سرمایه گذاری کافی در طرح های کشاورزی منجر به تشدید معضل گرسنگی در دنیا خواهد شد. برآورد شده است که حداقل 960 میلیون نفر از مردم جهان غذای کافی برای خوردن ندارند. هم چنین "موسسه سلطنتی برای امور بین المللی"، یک گروه تحقیقاتی دیگر مستقر در لندن، نیز در گزارشی جداگانه پیش بینی کرده است که افزایش جمعیت دنیا تقاضا در جهان برای مواد غذایی را به شدت افزایش خواهد داد. بر اساس برآوردها، جمعیت دنیا تا سال 2050 میلادی از حدود شش و نیم میلیون نفر افزایش خواهد یافت.

سازمان ملل متحد روز دوشنبه 26 جنوری کنفرانسی را در مادرید، پایتخت اسپانیا، برای رسیدگی به معضل گرسنگی در دنیا برگزار کرده است تا در این زمینه راه حلی را ارائه دهد. براساس آمارها تنها در سال 2008 بدلیل گرانی مواد غذایی بیش از چهل میلیون نفر در کشورهای فقیر که افغانستان یکی از فقیرترین کشورهای جهان است، دچار فقر و گرسنگی شده اند و این روند در سال 2009 نیز همچنان ادامه خواهد یافت.

با آن که تلاش های زیادی برای مبارزه با فقر صورت می گیرد، اما آمارها نشان می دهد که مردم جهان روز به روز فقیرتر می شوند و هر ساله دهها میلیونها نفر در جمع فقیران و افراد بی بضاعت می پیوندند. بر اساس یافته های یک تحقیق بیش از نیمی از مردم جهان با دستمزد کمتر از دو دالر در روز زندگی می کنند. این تحقیق حاکی از آن است که در حدود 75 درصد از جمعیت کشورهای آسیای جنوب غربی و جنوب صحرای آفریقا با کمتر از دو دالر در روز امرار معاش می کنند. در همین حال در حدود 53 درصد از مردم جهان زیر خط فقر قرار دارند و عموماً مرگ و میر در کشورهای فقیر بیشترین میزان و استفاده از وسایل پیشگیری از رشد جمعیت در این کشورها در کمترین میزان قرار دارد. به عنوان مثال در کشورهای جنوب صحرای آفریقا که بیش از دو سوم مردم در مناطق روستایی زندگی می کنند و کمتر از نیمی از آنها به آب آشامیدنی سالم دسترسی دارند، مرگ و میر نوزادان 15 برابر بیشتر از کشورهای توسعه یافته است. امید به زندگی در کشورهای جنوب صحرای آفریقا 48 سال و میانگین جهانی امید به زندگی 67 سال است. رشد بی رویه جمعیت و نبود تناسب رشد جمعیت با میزان توسعه یافتگی در آن کشورها سبب شده است که هر ساله به طرز وحشتناکی در کشورهای در حال توسعه فقر عمومی گسترش پیدا کند، در این گزارش به کشورهایهایی همچون

نیجریه، گینه بیسائو، مالی، سومالی، اوگاندا و افغانستان اشاره شده است و آمده است این کشورها بیشترین نرخ باروری در جهان را دارا هستند و این در حالی است که کره جنوبی، تایوان، لهستان، اوکراین و بلاروس کمترین میزان نرخ باروری را در اختیار دارند. از آنجایی که رشد جمعیت با توسعه یافتگی در این کشورها متناسب نیست میزان فقر عمومی نیز در میان مردم هر ساله به طرز وحشتناکی افزایش پیدا می کند. با افزایش جمعیت و گسترش فقر در میان مردم کودکان نخستین قربانیان فقر و گرسنگی هستند. بر اساس گزارش یونیسف که چندی قبل منتشر شد از هر چهار کودک، یک کودک یا به تعبیری دیگر 146 میلیون کودک در کشورهای در حال توسعه به دلیل سوء تغذیه در خطر مرگ هستند. دکتر آرزو احمدی نماینده سازمان جهانی بهداشت نیز چندی پیش با اشاره به این که بیش از یک میلیارد نفر در دنیا با کمتر از یک دالر و 2/7 میلیون نفر با کمتر از 2 دلار در روز زندگی می کنند اعلام کرد این در حالیست که 6 میلیون کودک بر اثر سوء تغذیه و به عبارتی در هر 3/6 ثانیه یک کودک بر اثر گرسنگی جان خود را از دست می دهد. آخرین بررسیها خبر از وجود نزدیک به یک میلیارد گرسنه در جهان را می دهند که عمدتاً در کشورهای در حال توسعه زندگی می کنند.

عوامل مهمی که سبب پیدایش فقر در جامعه می شود، عبارت است از وجود نابرابری های اجتماعی - اقتصادی، وجود بی عدالتی های اجتماعی - اقتصادی در درون جوامع انسانی چه در درون کشورها و چه در سطح جهانی آن، وجود تبعیضها و نابرابری های اقتصادی، قومی و جنسی در داخل کشورها و سطح جهان.

نابرابری های سطح زندگی اجتماعی انسانها در جهان یکی از عوامل مهم در گسترش فقر جهانی به شمار می رود. کشورهای ثروتمند هر روز بر ثروت شان می افزایند و کشورهای فقیر هر روز در دام فقر و بدبختی گرفتار می شوند. یکی از عوامل مهم گسترش فقر و آلوده کردن محیط زیست انسانها و طبیعت، افزایش گازهای گلخانه ای در جهان است که با رشد سرسام آور کارخانه های کشورهای ثروتمند، به طرز وحشتناکی این گازها را تولید و به هوا رها می کنند، این گاز به اکوسیستم طبیعی جو آسیب فراوان وارد کند و لایه ازن را تخریب نموده و تغییرات جوی فراوانی را به بار می آورد، این تغییرات سبب میشود میلیاردها هکتار از زمین های زراعی به کویری تبدیل گردد و یا در پی خشک سالی های پی در پی و سیلاب های خروشان از محصول دهی باز بمانند. به گفته محققان، افزایش انتشار گازهای گلخانه ای به سبب فعالیت های انسانی بویژه سوزاندن حجم انبوه و فزاینده ای از سوخت های فسیلی برای تامین انرژی جوامع بشری، سبب به تله انداختن گرمای تشعشعات خورشیدی در مجاورت سطح زمین شده است. چنین روندی می تواند به ذوب شدن یخ های قطبی منجر شود و بالا آمدن آب سطح دریاها و اقیانوسها را به میزان یک متر، تا پایان قرن حاضر به دنبال آورد. این تغییر عظیم در اقلیم زمین سبب وقوع سیلاب های عظیمی در گوشه و کنار این سیاره می شود و وقوع خشکسالی های شدید و گسترده و نیز به راه افتادن سیلاب های مهیب، از دیگر آثار و پیامدهای منفی گرم شدن هوا به شمار می رود.

کارشناسان سازمان غذایی و کشاورزی ملل متحد (فائو) هشدار داده اند که اگر روند گرمایش زمین ادامه یابد، افزایش وسعت زمین های بایر را در جهان بویژه در میان کشورهای در حال توسعه به همراه خواهد داشت. بر اساس این گزارش، وسعت زمین های بایر در قاره آفریقا می تواند تا سال 2008 میلادی، تا 90 میلیون هکتار افزایش یابد و این وسعت نزدیک به چهار برابر کل بریتانیا خواهد بود. بدیهی است که این جریان می تواند فشار بسیار زیادی را به جمعیت های ساکن در این مناطق وارد آورد و منابع غذایی در دسترس آنان را بشدت کاهش دهد. تاثیر تغییر اقلیم و الگوهای آب و هوایی زمین بر کشاورزی، می تواند شمار بیشتری از جمعیت بشر را در خطر گرسنگی قرار دهد و این اثر بویژه در کشورهایی که دارای رشد اقتصادی اندک بوده و تعداد فراوانی از افراد مبتلا به سوء تغذیه هستند، شدیدتر از سایر مناطق خواهد بود. گزارش سازمان فائو تصریح می کند، تداوم این روند در 40 کشور فقیر جهان که

در مجموع 2میلیارد نفر را در خود جای داده اند، افزایش سوء تغذیه، فقر، عقب ماندگی و ناامنی را در پی خواهد داشت.

این آمارها نشان می دهد که کشورهای ثروت مند نقش اساسی را در گسترش فقر در جهان دارد، انباشته شدن ثروت در نقطه ای از کره زمین، آلوده سازی محیط زیست و ایجاد تغییر در اکو سیستم جو توسط آلوده کردن گازهای گلخانه ای، فروش اسلحه و دامن زدن به بحرانهای منطقه ای از عوامل مهم گسترش فقر در جهان می باشد، این در حالی است که کشورهای صنعتی هر ساله دور هم جمع می شوند و دم از کمک های بلاعوض برای گرسنگان آفریقا می زنند و با منت تمام چند میلیون دالری برای فقیران آفریقا کمک می کنند، در حالی با آلوده کردن اکو سیستم جو زمین و گرم شدن هوا هر ساله دهها میلیون هکتار از زمین های زراعی مردم فقیر را در آفریقا به کویری خشک تبدیل می کنند و میلیونها نفر از کار بی کار می گردند، اگر خساراتی را که کشورهای صنعتی و ثروت مند به طبیعت وارد می کند در نظر گرفته شود، کمک های کشورهای ثروتمند به کشورهای فقیر دنیا به ده در صد از این خسارات وارده نمی رسد.

به هر حال چه بخواهیم و چه نخواهیم، فقر در جهان به سرعت در حال پیشروی است و هر ساله دهها میلیونها انسان رادر جمع خود اضافه می کند و افغانستان نیز یکی از این کشورها است که هر ساله دچار فقر و گرسنگی می باشد و این روند دهشت ناک همچنان ادامه دارد و کشورهای ثروت مند بدون اینکه به آلام این مردم توجه جدی نماید، همچنان بر ثروت شان می اندوزند و به تخریب محیط زیست ادامه می دهند.